

Izvorni znanstveni članak

UDK: 32-05Bush, G. W.
323(73)»2007»
327(73)»2007»

Primljeno u uredništvo: 20. veljače 2007.
Prihvaćeno za tisak: 5. ožujka 2007.

Bushevo viđenje Amerike i svijeta

LIDIJA ČEHULIĆ*

Sažetak

U svom ovogodišnjem Govoru o stanju nacije, *State of the Union*, predsjednik Bush pokušao je udovoljiti Kongresu u kojem je većina zastupnika pripadnika Demokratske stranke, nastojeći istovremeno ne iziritirati previše međunarodnu zajednicu u kojoj raste antiameričko raspoloženje. Rezultat takvog pristupa je općenita Poslanica, blage retorike, bez najava radikalnijih zaokreta u američkoj unutarnjoj i vanjskoj politici. Medijima gotovo neinteresantna, no kritičarima Busha i njegove administracije s dovoljno materijala za nove napade. Ipak, ostaje dojam da se dio medija i analitičara u analizi ovogodišnje Poslanice najviše obrušio na aktualnu američku politiku, prvenstveno rat u Iraku, koristeći i ovu priliku da izraze nezadovoljstvo načinom predsjednikovanja Georgea Busha mlađeg.

Ključne riječi: američki predsjednik, američka politika, *State of the Union*, rat u Iraku

Godišnje obraćanje naciji američkog predsjednika, *State of the Union*, tradicionalno predstavlja predmet širokog interesa ne samo stanovnika SAD-a, već i cjelokupne međunarodne zajednice. Dva su osnovna razloga za to. Prvo, u svojoj Poslanici Predsjednik, koji u američkom političkom sustavu ima velike ovlasti u kreiranju unutarnje i vanjske politike Sjedinjenih Država, iznosi glavne smjernice svojih ukupnih predsjedničkih aktivnosti za tu kalendarsku godinu, te drugo, s obzirom da su SAD danas jedina super sila, ostatak svijeta itekako zanimaju prioriteta američke akcije, kako na nacionalnoj tako i na široj

*

Doc. dr. sc. Lidija Čehulić, docentica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Lepušićeva 6.

međunarodnoj sceni. Stoga predsjednički govor početkom godine slušaju i komentiraju svi značajniji akteri današnje sve globaliziranije međunarodne zajednice, bez obzira u kojoj mjeri podržavaju ili ne podržavaju politiku SAD-a.

Tekst svake Poslanice općenit je, pun kurtoaznih fraza i pohvala američkom Kongresu, američkom narodu i tzv. običnim američkim građanima koji prakticiraju tradicionalne američke vrijednosti života i rada. Sve predsjednikove izložene i predstavljene inicijative da bi se stvarno i počele primjenjivati, u najvećem broju slučajeva dodatno treba razraditi i potvrditi Kongres. I što je najzanimljivije, tekst Poslanice nije i normativno obvezujući za Predsjednika, odnosno ne postoji tijelo unutar američkog političkog sustava koje bi sankcioniralo Predsjednika ili članove njegove administracije zbog eventualnog neispunjenja najavljenog i obećanog u Poslanici. Pa ipak, svaki predsjednik itekako vodi računa da tekst njegovog Govora naciji bude u skladu s trenutnim američkim nacionalnim interesima te položajem i ugledom Sjedinjenih Država u svijetu. Gledano s tih aspekata, predsjednik George Bush mlađi i njegovi suradnici imali su dosta problema kako sastaviti Poslanicu koju je predsjednik izrekao u Kongresu 23. siječnja ove godine. Bilo je to šesto obraćanje Busha mlađeg američkoj naciji, nepune dvije godine prije isteka njegova drugog mandata u Bijeloj kući.

Bushev State of the Union¹

Nekoliko je elemenata o kojima je američki predsjednik ove godine zasigurno vodio računa. Prvo, nikada u šest godina vladanja Amerikom njegova popularnost kod kuće nije bila tako niska. Američke televizijske postaje CBS i CNN tjedan dana prije Bushovog govora provele su vlastite anonimne ankete, a njihove rezultate objavile dan prije Bushovog nastupa u Kongresu. Prema CBS-u, svega 36 posto anketiranih američkih građana podržavalo je način na koji Bush vodi zemlju, dok su rezultati CNN-a bili za dva postotka bolji. I rezultati ostalih anketa koje su neposredno pred Bushov ovogodišnji *State of the Union* provodile razne državne i znanstvene institucije i udruge također su govorili o relativno niskoj podršci američkog javnog mijenja Bushu; svega 30 do 45 posto američkih građana odobravalo je Bushovo predsjednikovanje.²

Drugi otežavajući faktor za predsjednika Busha u kreiranju njegove unutarnje i vanjske politike do kraja mandata svakako je poraz zastupnika njegove Republikanske stranke na izborima za Kongres u studenom prošle godine. Prvi put otkako je u Bijeloj kući Bush mlađi suočen je sa Kongresom u kojem većinu zastupnika čine pripadnici Demokratske stranke. Takvo nešto nije neobično na američkoj političkoj sceni. Naime, i Bushov prethodnik, demo-

1

Kompletan tekst vidjeti na: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/01/print/20070123-2.html>

2

Newsweek, January 27, 2007.

krat Bill Clinton imao je Kongres sa sebi nenaklonjenim većinskim zastupnicima Republikancima pa je svejedno odradio dva mandata u Bijeloj kući.

Ono što, svakako, Bushu donosi najviše negativnih bodova kod javnosti, a imalo je svog odraza i na prethodne dvije okolnosti, je činjenica da Americi u Iraku ne ide sve od ruke, da je broj poginulih američkih vojnika u toj zemlji iz dana u dan sve veći (dosegao je brojku od tri tisuće) te da je način na koji Washington vodi rat protiv globalnog terorizma izazvao burne prosvjede i antiameričko raspoloženje ne samo u islamskom svijetu, već i u dijelu tzv. Americi prijateljski naklonjenih režima i tradicionalnih saveznika. Nikada u modernoj povijesti imidž SAD-a u međunarodnoj zajednici, gledano globalno, nije bio tako nepopularan, što je u koliziji s ukupnom gospodarskom i vojnom nadmoći SAD-a u svijetu.

Na unutarnjopolitičkom planu sve veći dio američkog stanovništva sve intenzivnije počinje osjećati prednosti i nedostatke procesa globalizacije te i u Americi dolazi do sve očitijeg raslojavanja i nezadovoljstva stanovništva vlastitim ekonomskim i socijalnim statusom u najmoćnijoj državi svijeta.

Unutar tih glavnih, široko postavljenih parametara predsjednik Bush u svojoj Poslanici ponudio je moduse mogućih rješenja za dio američkih unutarnjih problema, predložio novu strategiju za Irak, jasno dajući do znanja da se Amerika još ne namjerava povući iz te zemlje, već je spremna angažirati dodatne vojne snage te pojačati materijalna i financijska sredstva namijenjena ratu u Iraku. Oštru retoriku glede Irana nastojao je ublažiti budućim američkim humanitarnim angažmanom u sprečavanju širenja zaraznih bolesti u svijetu te pojačanim američkim naporima u zaštiti okoliša.

a) Reforme na unutarnjopolitičkom planu

Za razliku od svojih prethodnih Poslanica, koje je započinjao definiranjem ugroza nacionalne i globalne sigurnosti te detektiranjem glavnih izazivača mira i stabilnosti SAD-a i međunarodne zajednice, ovogodišnju Poslanicu predsjednik Bush počeo je unutarnjopolitičkim američkim problemima. Dio analitičara taj, kako su ga nazvali u nekim medijima, socijalni dio Poslanice, objašnjava željom Predsjednika da udobrovolji demokratsku većinu zastupnika u Kongresu. Oni radikalniji čak uspoređuju taj dio Poslanice sa Poslanicama demokrata Billa Clintona koji je, usprkos američkoj angažiranosti širom svijeta, uključujući i američke vojne snage, naglasak uvijek stavljao na socijalno-gospodarske probleme američkog društva.

Očito da predsjednik Bush još uvijek nije ravnodušan na činjenicu da većinu zastupnika u Kongresu čine pripadnici konkurentske Demokratske stranke. Na početku svog govora pozvao je sve zastupnike da bez razlike na vlastita različita politička uvjerenja i stavove oko trenutnih, za Ameriku ključnih pitanja na unutarnjoj i vanjskopolitičkoj sceni, ujedine snage i pokušaju zajednički odraditi posao zbog kojeg su u Kongresu, odnosno poboljšati uvjete života i rada američkih građana te ostvariti pretpostavke za

njihovu sretniju budućnost i ostvarenje novih mogućnosti. Drugim riječima, predsjednik je pozvao kongresmene da im dobrobit SAD-a i blagostanje njezinih građana bude na primarnom mjestu. A to će se postići ostvarenjem reformi na nekoliko za predsjednika ključnih područja, koja su ujedno postavljena i kao glavni unutarnjopolitički zadaci Bushove administracije u ovoj godini.

Blagostanje Amerike i njezina dominacija u svijetu održat će se i nadalje ukoliko današnja snažna američka ekonomija i dalje kontinuirano jača. Bush je pohvalio američko gospodarstvo kojeg po njegovim riječima karakterizira niska inflacija, niska stopa nezaposlenosti te rast plaća. U proteklih četrdeset i jedan mjesec permanentno je rasla potreba za novom radnom snagom, što je rezultiralo otvaranjem 7.2 milijuna novih radnih mjesta. Da bi se takvi pozitivni trendovi američke ekonomije nastavili i u ovoj godini Predsjednik je predložio reforme u zakonodavnoj sferi, reviziju socijalnih davanja, sustava zdravstvenog osiguranja Medicare i Medicaid,³ poreznog sustava, obrazovanja te pokušaj bržeg balansiranja državnog budžeta, odnosno smanjenje deficita.

Gotovo da nema sfere društvenog života za koju predsjednik u svojoj Poslanici nije predvidio neku ili neke reforme u cilju smanjenja troškova, postizanja veće kompatibilnosti sa realnim potrebama američkog i svjetskog tržišta, te poboljšanje konkurentnosti američkih proizvoda u globalnoj ekonomiji, bilo da se radi o visokoobrazovanoj, strogo profiliranoj, profesionalnoj ljudskoj radnoj snazi ili uvođenju i primjeni sofisticiranih, modernih tehnologija koje će doprinijeti redukciji nepotrebnih troškova. Osim prosječnih američkih građana, i za same pripadnike američke administracije u najširem smislu te riječi, predsjednik je predvidio i predložio štednju i racionalizaciju državnih troškova, što dio kongresmena i nije baš prihvatio s oduševljenjem tijekom Busheva govora o stanju nacije.

S obzirom na sveobuhvatnost predloženih reformi te njihov intenzitet u smislu štednje i smanjenja troškova u svim sferama društvenog života, moglo bi se zaključiti kako američko gospodarstvo prolazi kroz krizu, a ne rast. No, sve predložene mjere predsjednik je opravdao činjenicom da za održanje američke ekonomije snažnom i jakom neprestano treba u nju ulagati nova sredstva.

Nadalje, predsjednik Bush smatra kako je nemoguće izgrađivati društvo nade i novih mogućnosti za američke građane ukoliko se ne regulira imigracijski sustav. Izdvajanje dodatnih sredstava za očuvanje i kontrolu američkih granica, ali i reforma postojećeg sustava zapošljavanja te usvajanje novog adekvatnog privremenog programa za zapošljavanje radnika imigranata, kao krajnji cilj trebalo bi imati smanjenje ilegalne trgovine drogom te drugih oblika kriminalnih djelatnosti kojima se uglavnom bave imigranti, ali i onemogućavanje njihovog možebitnog sudjelovanja u različitim terorističkim

3

Program "Medicare" pruža zdravstveno osiguranje za starije osobe i invalide, a "Medicaid" je zdravstveni program za djecu i siromašne.

aktivnostima. Naravno, na dulji rok sve bi to pozitivno utjecalo i na stabilnost američke ekonomije.

Treća skupina problema vezana uz očuvanje postojećih i stvaranje uvjeta za nove, dodatne pozitivne trendove američkog gospodarskog rasta i blagostanja vezana je uz problem energenata neophodno potrebitih ne samo za američku zahuktalu ekonomiju, već i cjelokupni društveni život američkih građana. Nekoliko godina zaredom Bush u svojoj Poslanici ukazuje na problem nedostatka energenata, ovisnosti Amerike o energiji iz inozemstva (posebice nafte sa šireg područja Srednjeg istoka) te povezano s tim, nužnosti pronalaska alternativnih izvora energije koji će pridonijeti većem stupnju zaštite okoliša. Time Bush, deklarativno, u svojim Poslanicama, redovito ne zaobilazi danas za svijet itekako značajno, ali i pomodno pitanje ekologije.

Može se reći da i ove godine po pitanju energenata Bush nije predložio ništa radikalno novo. Amerika će i ove godine raditi na adaptaciji i pokušaju uvođenja veće primjene različitih alternativnih izvora tzv. čiste energije gdje god je to i u kolikoj mjeri je moguće (energija vjetra, hidroenergija, solarna energija, nuklearne elektrane), investirati u znanstvena istraživanja za pronalazak i primjenu novih metoda prerade najrazličitijih sirovina (od prirodnih do umjetno proizvedenih) za dobivanje energije te raditi na uspostavi i proboju na nova tržišta nafte (uključujući i intenziviranje istraživanja na vlastitom teritoriju, uključujući i Aljasku te arktičko područje).

Predsjednik je priznao da, čak i da Washington uspije radikalno smanjiti uvoz nafte iz inozemstva, Amerika teško da će biti u situaciji da sama proizvede dovoljne količine potrebite nafte ili nekih drugih alternativnih oblika energije, odnosno uvijek će jednim značajnim dijelom biti ovisna o nafti iz inozemstva. Povezano s tim, kao i prošlih godina, i ove je godine predsjednik najavio želju da Amerika smanji svoju ovisnost o nafti sa Srednjeg istoka, regiji iz koje Washington još uvijek uvozi tri četvrtine ukupne količine svoje uvezene nafte, ali i regije u kojoj rapidno raste antiameričko raspoloženje. Znakovito je da i ove godine u Poslanici nije naveo prema kojim regijama svijeta bogatih naftom će se Amerika intenzivnije okrenuti.

Klimatske promjene neočekivano su se našle u ovogodišnjoj Poslanici. Osim alternativnih izvora energije, predsjednik Bush ponudio je smanjenje potrošnje benzina u SAD-u za dvadeset posto u narednih deset godina te povećanje alternativnih vrsta goriva kao što su etanol i biodizel sa sadašnjih osamnaest milijardi litara godišnje na trideset i sedam milijardi do 2017. godine.

Nakon tih općenitih analiza i najava reformi na unutarnjopolitičkom planu, drugi dio svoje Poslanice američki predsjednik George Bush mlađi posvetio je američkoj vanjskoj politici i situacijama na trenutnim kriznim područjima u međunarodnoj zajednici.

b) Reforme na vanjskopolitičkom planu

Light motiv koji je prisutan i koji je dao specifičan ton čitavom dijelu Poslanice koji se odnosi na međunarodnu situaciju je predsjednikova konstatacija s kojom je započeo analizu američke vanjske politike kako je Amerika još uvijek nacija u ratu. Iako je prošlo gotovo šest godina od brutalnog terorističkog napada na Ameriku, opasnost od terorizma širom svijeta još nije prošla. Stoga Busheva administracija ima pravo upotrijebiti sva raspoloživa sredstva, od diplomacije do vojne sile, kako bi zaštitila američke građane.

Novina ovogodišnje Poslanice je Bushevo poimanje borbe protiv terorista kao ideološke borbe. Rat protiv terorizma u najširem smislu tog pojma nije identičan klasičnom oružanom sukobu. Ono čega se teroristi i njihove pristalice i pomagači najviše boje je, prema Bushevima riječima, ljudska sloboda. U društvima gdje ljudi imaju slobodu vlastitog izbora manja je vjerojatnost za razvoj, kako ih Bush naziva, malignih ideologija i izbijanja nasilja. Stoga, zbog vlastitog sigurnosnog interesa Sjedinjene Države moraju pomoći uspostavu slobodnih društava na Srednjem istoku, u kojima će se poštivati ​​humanitarna ljudska prava i vrednote.

Može se zaključiti kako cilj američke politike ostaje isti, promijenila se samo retorika. Više se ne govori o svrgavanju nedemokratskih tzv. tiranskih režima i izvozu, odnosno uspostavi demokracije, već se upotrebljava sintagma 'izgradnja slobodnog društva'. U tom kontekstu 2005. godinu predsjednik Bush izdvojio je kao primjer iskazane želje naroda za slobodom u većini nestabilnih zemalja. U Libanonu su provedeni slobodni demokratski izbori, narod Afganistana porazio je talibane i nakon demokratskih izbora počeo s izgradnjom vlastitih državnih institucija. U Iraku je narod čak tri puta izlazio na slobodne izbore. Krajnji rezultat je usvajanje najprogresivnijeg demokratskog ustava u arapskom svijetu te temeljem njega formiranje iračke nacionalne vlade. Usprkos dnevnih oružanih sukoba čak 12 milijuna Iračana izašlo je na izbore i na taj način sudjelovalo u demokratskim promjenama Iraka. Predsjednik Bush smatra da su teroristi s negodovanjem gledali na sve te demokratske promjene i pomake te u 2006. godini ponovno namjerno izazvali nemire i eskalaciju sukoba u tim fragilnim demokracijama.

Nije slučajno da se Bush u Poslanici najviše zadržao te fokus američke vanjskopolitičke strategije za ovu godinu usmjerio na Irak. I prije Bushova *State of the Union* ozbiljnim analitičarima bilo je jasno kako sadašnja administracija u Washingtonu, usprkos pojedinačnih najava nekih njezinih članova u medijima, ne namjerava još povući američke vojne snage iz Iraka. U Poslanici Bush je još jednom ponovio kako je američki cilj uspostava demokratskog Iraka u kojem će se provoditi zakoni, funkcionirati pravna država, poštovati ljudska prava, čije će društvo karakterizirati mir i sigurnost te će kao takva država Irak biti američki saveznik u borbi protiv globalnog terorizma.

Da bi se taj ambiciozan cilj postigao, s obzirom na sadašnju sve nestabilniju situaciju u Iraku, Bush je najavio tzv. novu strategiju za Irak. S obzirom da

nestabilna iračka vlada, kao i iračke sigurnosne snage koje su u fazi nastajanja, nisu još dovoljno sposobne da zaustave nasilje kako u glavnom iračkom gradu tako i širom zemlje, nova Busheva strategija za Irak predviđa slanje dodatnih dvadeset tisuća američkih vojnika i marinaca u tu zemlju. Većina bi bila raspoređena u Bagdadu s ciljem uspostave mira u glavnom iračkom gradu i njegovim predgrađima te pomoći i treninzima u osposobljavanju i iračkih oružanih snaga. Drugi dio, oko četiri tisuće uglavnom marinaca, bilo bi poslano u iračku fragilnu provinciju Anbar gdje su teroristi ponovno ojačali, s ciljem otkrivanja i eliminiranja tih novih terorističkih uporišta.

Svjestan da je takva odluka nepopularna u američkom narodu, Bush ju je i dodatno obrazložio na sljedeći način: ukoliko dodatne američke snage ne pomognu iračkoj vladi, šira regija Srednjeg istoka mogla bi biti destabilizirana i uvučena u oružane sukobe, koje bi započele i predvodile radikalne snage Šijita potpomognute ekstremistima iz Irana te radikalne snage Sunita, koje zagovara Al Qaida. Šire nestabilnosti su cilj terorista i radikalnih ekstremista, a za Sjedinjene Države predstavljaju noćnu moru. Stoga u ovom trenutku za američku vanjskopolitičku strategiju ništa nije važnije od postizanja mira u Iraku, i na taj način, očuvanje regije Srednjeg istoka od novih oružanih sukoba širih razmjera. Karakterizirajući sukobe u Iraku kao potencijalno vrlo ozbiljne uzročnike destabilizacije šire regije, američke snage koje već jesu i koje će ubrzo stići u Irak ne stabiliziraju samo Irak, već pridonose i stabilizaciji cjelokupne turbulentne regije Srednjeg istoka kao i globalnoj borbi protiv terorizma. Takav Bushev izgovor za nastavak započete politike u Iraku teško da će Kongres podržati s obzirom da se područje Srednjeg istoka ionako u modernoj povijesti pokazalo kao nestabilno i turbulentno, sa ili bez dodatnih nestabilnosti u Iraku.

Neovisno o Iraku, Bush je zatražio i povećanje aktivnog sastava američkih oružanih snaga i marinaca za 92 tisuće pripadnika u narednih pet godina, kao i osnivanje dobrovoljnih snaga civilne rezerve (Civilian Reserve Corps). Ta svojevrsna vojna rezerva bila bi sastavljena od civila specifičnih vještina, znanja i sposobnosti, koji bi u određenim okolnostima pomagali američkim oružanim snagama u izvršenju specifičnih civilnih ili civilno-vojnih zadaća u misijama širom svijeta. Time se još jednom potvrđuje svjesnost američke administracije kako se gotovo niti jedna kriza u svijetu danas više ne može uspješno rješavati samo primjenom oružane sile, pa bila ona i tehnološki najsofisticiranija ili pripadala najbogatijoj i najmoćnijoj državi svijeta.

Od ostalih vanjskopolitičkih američkih prioriteta Bush je izdvojio podršku progresivnim snagama koje se bore za slobodu u Kubi, Burmi, Bjelorusiji i Darfuru te naglasio multilateralnost američke vanjskopolitičke akcije koja je najočitija oko pitanja Irana, Sjeverne Koreje i Afganistana.

Interesantno da je Afganistan spomenut u Poslanici samo usput, i to ne kao samostalan problem već u korelaciji sa američkom željom za multilateralom. Istina, NATO je preuzeo odgovornost za misiju u toj napaćenoj zemlji, ali je isto tako i činjenica da SAD u Afganistanu trenutno ima oko 21 tisuću svojih vojnika, što je gotovo polovica ukupnih tamošnjih NATO-vih snaga. Nedavne zahtjeve upravo američkih generala za potrebom dodatnih vojnih

snaga u Afganistanu Bush nije spomenuo, kao ni ponovno jačanje talibana u pojedinim dijelovima zemlje. Afganistan, koji je Bijela kuća sve donedavno nazivala drugim frontom borbe protiv globalnog terorizma očito više nije, bar deklarativno i javno, visoko na listi prioriteta američke vanjske politike.

Iako ga nije spomenuo na početku dijela Poslanice koji se odnosi na svjetske probleme i američki vanjskopolitički angažman, Bush je upravo kada je govorio o Iranu bio najžešći. Otvoreno optužujući režim u Teheranu za sponzoriranje ekstremnih snaga Šijita i Hezbollaha, Bush je dao do znanja kako je Iran kontinuirana prijetnja regionalnoj stabilnosti. Osim toga, Bush je rekao kako svijet (a ne samo SAD) neće dopustiti Teheranu da razvija nuklearno naoružanje. Za razliku od prethodnih godina, Iran ovoga puta nije detektiran kao nepoćudna država ili otpadnik u novom svjetskom poretku, ali je u Poslanici sadržano dovoljno žestine i indirektnih napada na Teheran koje iranski predsjednik Mahmud Ahmadinedžad zasigurno neće ostati ravnodušan.

Zaključivši da je američka vanjska politika mnogo više od ratovanja i diplomatske akcije Bush je spomenuo i pomoć koju Washington kontinuirano daje Africi u borbi protiv sprečavanja širenja AIDS-a, malarije i ostalih zaraznih bolesti.

Kritike Busheve State of the Union

Poslanice američkih predsjednika, bez obzira dolazile od demokrata ili republikanaca, naročito nakon raspada bipolarizma, odražavale su američku globalnu snagu i unilateralnu nadmoć te bile pune optimističnih, često i pretencioznih najava američke akcije na unutarnjopolitičkom planu i svjetskoj sceni.

Ovogodišnja Poslanica ocjenjena je u većini relevantnih medija kao nedovoljno atraktivna za ozbiljnije komentare. Činjenica je da predsjednik Bush nije najavio nikakve radikalne zaokrete američke politike, niti je bilo koja zemlja ili skupina zemalja posebno izdvojena kao glavna prijetnja miru i sigurnosti. Svjestan svoje nepopularnosti u SAD-u, demokratske premoći u Kongresu, ali i rastućeg anti-amerikanizma u svijetu, predsjednik Bush kao da nije želio dodatno provocirati domaću niti svjetsku javnost.

BBC News okarakterizirao je Poslanicu kao "eufemizam za nadu za bolje sutra,.... manje kao konkretnu američku strategiju, više kao puku želju za uspješom".⁴

Wall Street Journal objavio je da je Poslanica "politički oslabljenog predsjednika pokušaj Busha da dokaže da je nešto više od hromog patka".⁵

The Washington Post bio je još kritičniji objavivši kako je predsjednik u Poslanici Amerikance pokušao uvjeriti da je stanje u naciji zadovoljavajuće, mada rezultati njegova predsjednikovanja nikada nisu bili gori.⁶

4
<http://news.bb.co.uk/go/pr.fr/-/2/hl/americas/6294401.stm>

5
<http://news.vte.bbc.co.uk/1/npapps/pagetols/print/news.bb.co.uk/2/hi/americas/62440>

6
Isto.

Aludirajući na premoć demokrata u Kongresu *New York Times* pisao je kako sva glamurnost samog čina čitanja Poslanice nije mogla zasjeniti činjenicu da moć u novom Washingtonu sve više izmiče predsjedniku.

Nakon govora predsjednika Busha od gotovo sat vremena, odgovor na predsjednički *State of the Union* tradicionalno su prvo dali Demokrati. Ove godine u nešto manje od deset minuta službeno je to učinio senator Jim Webb iz Virginije.⁷ Senator Webb na početku je naglasio kako se demokratski zastupnici u Kongresu nadaju da će Busheva administracija zaista i provesti najavljenе reforme u cilju poboljšanja obrazovnog i zdravstvenog sustava u korist siromašnijih slojeva američkog društva. Također, podsjetio je prisutne i javnost kako predsjednik Bush već sedmi put nagovještuje smanjenje ovisnosti SAD-a o energentima s područja Srednjeg istoka, ali se ništa značajnije na tom planu nije dogodilo. Sada kada imaju većinu u Kongresu Demokrati će odlučno poduzimati sve što je u njihovoj moći da se to i ostvari te da većina američke industrije, a ne samo automobili, u skladu s tehničkim mogućnostima postepeno počne koristiti alternativne izvore energije.

Ono gdje se Demokrati ne slažu s predloženim inicijativama predsjednika Busha je svakako situacija na Srednjem istoku, prvenstveno nastavak rata u Iraku, ali i predsjednikovo poimanje gospodarskog rasta i blagostanja Amerike. Amerika je najsnažnija svjetska ekonomska sila, ali analiza socijalno-ekonomskih prilika američkog društva ukazuje na činjenicu da postepeno nestaje srednja klasa u SAD-u, odnosno sadašnji ekonomski parametri pogoduju sve intenzivnijem raslojavanju američkog društva na bogate i siromašne građane. Demokrati smatraju da predložene reforme američkog gospodarstva ponovno idu na ruku krupnom američkom kapitalu, multinacionalnim kompanijama i financijskim institucijama, koje gledano globalno, ostvaruju veliku dobit i uzdižu američko gospodarstvo u međunarodnoj zajednici. Međutim, siromašniji slojevi društva realno zaraduju sve manje u usporedbi s vlasnicima kapitala, a pri tom plaćaju sve veće poreze, skupo zdravstveno osiguranje, visoke školarine. Stoga je njihov ukupan položaj u društvu u usporedbi s prethodnim godinama, a posebno s vremenom predsjednikovanja Billa Clintona, sve nepovoljniji.

Osim toga, moderni trendovi globalizacije nisu zaobišli ni Sjedinjene Države. Sve veći broj radnika u SAD-u ostaje bez posla jer se, zbog pogodnijih financijskih uvjeta, njihova proizvodnja svakodnevno seli iz Amerike na jeftinija svjetska tržišta. Demokrati optužuju republikansku vladu da ne poduzima dovoljno da zaštiti domaću proizvodnju (uglavnom se radi o manjim privatnim korporacijama i proizvođačima) te da nema adekvatnog programa zaštite radnika koji ostaju bez posla.

Ipak, najžešće kritike, ne samo ovogodišnjoj Poslanici, već i Bushevoj administraciji u cjelini, Demokrati su uputili povodom američke vojne inter-

7
Po prvi puta senator iz Virginije dao je službeni odgovor Demokratske stranke na predsjednikov *State of the Union*. Cjelokupni tekst vidjeti na: <http://edition.enn.com/20007/POLITICS/01/23/soutu.democrats/index.html>

vencije u Iraku. Za njih, sam napad SAD-a na Irak bio je nepotreban, nedovoljno promišljen potez Bijele kuće, a sada Sjedinjene Države troše nepotrebno energiju, vrijeme, novac i ljude u tom ratu. Za njih američki angažman u Iraku predstavlja invaziju i okupaciju te zemlje koja je već strateški oslabila Sjedinjene Države u najturbulentnijem i najosjetljivijem dijelu svijeta. Predsjednik Bush optužuje se da je Ameriku poveo u rat nepromišljeno, bezobzirno, ne slušajući savjete iskusnih ljudi koji se bave nacionalnom sigurnošću. Stoga je Amerika sada talac situacije koja je bila predvidljiva. Osim velikih ljudskih i materijalnih gubitaka, i američki financijski rejting na svjetskim burzama je pao, a SAD su izgubile i ugled predvodnika u borbi protiv međunarodnog terorizma.

Konstatirajući kako većina američkih građana, ali ni pripadnika vojske više ne podržava američko sudjelovanje u ratu u Iraku, senator Webb nije za radikalno povlačenje svih američkih snaga koje bi najvjerojatnije rezultiralo još većim kaosom, već predlaže da se odmah krene u odlučne i ozbiljne diplomatske pregovore sa akterima iz regije. Diplomacija, a ne oružje, trebala bi osigurati povlačenje američkih vojnika sa ulica iračkih gradova te pronaći rješenje koje bi omogućilo međunarodnim snagama napuštanje Iraka. Senator Webb i njegova obitelj nisu bez vojničkog iskustva, na što se i pozvao objašnjavajući predlagani, kako ga je nazvao, novi pravac američke akcije u Iraku. Njegov otac bio je vojni pilot i nakon Drugoga svjetskog rata sudjelovao je u održavanju zračnog mosta tijekom Berlinske krize. Senator Jim Webb i njegov brat služili su kao marinci u Vijetnamu, a senatorov sin trenutno je u Iraku. Stoga, inzistiranje na diplomatskom rješenju iračke krize nije pomanjkanje vojničkog iskustva ili hrabrosti članova Demokratske stranke već razuman put kojim bi Amerika vratila svoj ugled u tom dijelu svijeta, zaključio je senator Webb.

Dio kritičara Bushove Poslanice pokušao je dokazati kako su Predsjednikove izjave više izraz dobre volje i želje trenutne administracije u Bijeloj kući nego američka realnost. Scott Horsley napisao je kako predsjednik nije priznao da su za njegova boravka u Bijeloj kući SAD postale mnogo ovisnije o nafti iz inozemstva. Poziva se na podatke *Energy Information Administration* prema kojima je Amerika zadnje godine predsjednikovanja Clintona uvozila 52.9% potrebite nafte, dok je u 2006. godini uvezla 60.2%. Također, kritizira i predsjednikovu najavu smanjenja potrošnje benzina u narednih deset godina za dvadeset posto. Naime, prema prognozama istog ureda, ako se zadrži sadašnji trend potrošnje, potrebe za benzinom porast će do 2017. godine za 12%. S obzirom na to, ušteda koja je planirana po sadašnjim pokazateljima potrošnje, bit će oko deset a ne, kako je predsjednik u Poslanici najavio, dvadeset posto.⁸

Brian Naylor skeptičan je prema najavama predsjednika o balansiranju američkog budžeta. Iako je pri ulasku u Bijelu kuću od predsjednika Billa Clintona naslijedio ogroman suficit (preko 200 milijardi dolara), u 2004. godini deficit je dostigao rekordnih 413 milijardi dolara. Godine 2006. pao je na 248 milijardi, što je još uvijek visok iznos za koji Bushovi financijski savjetnici

moraju pronaći adekvatno rješenje ukoliko namjeravaju sljedećoj administraciji u Bijeloj kući ostaviti pozitivnu bilancu.

Dio kritičara koji su željeli ostati anonimni, primijetili su kako je predsjednik, napokon, upravo u Poslanici promijenio svoju retoriku glede globalnog zatopljenja, nazvavši ga ozbiljnim izazovom. Naime, Bushovoj administraciji kontinuirano se predbacivalo da cenzurira rezultate znanstvenika koji su iznosili podatke o klimatskim promjenama kako bi zaštitila interese dijela velikih i moćnih industrijskih lobija kao i proizvođače nafte, koji su ujedno i najveći zagađivači okoline. Detektiravši globalno zatopljenje i kao američki problem, trebalo bi omekšati skepticizam Bijele kuće glede tog fenomena.

Na kritike da je Bush u Poslanici namjerno bio oštar prema Iranu te da je Amerika spremna napasti i tu zemlju, odgovorio je američki ministar obrane Robert Gates, ponovivši kako SAD ne traže izgovor za rat s tom zemljom, već žele zaštititi svoje vojnike u Iraku od gubitaka koje im nanose eksplozivne naprave i oružje iranske proizvodnje u rukama pobunjenika u Iraku i Libanonu.⁹ Naime, Amerikanci sumnjaju da je Iran izravno umiješan u napad na američku vojnu bazu u Kerbali 20. siječnja ove godine, kada je poginulo pet američkih vojnika. Američke snage dobile su dozvolu da smiju ubijati iranske agente u Iraku koje se sumnjiči za pružanje pomoći radikalima.¹⁰

Da Busheva administracija odlučno namjerava i dalje ostati vojno angažirana na području Srednjeg istoka potvrđuje i slanje još jednog američkog nosača zrakoplova, "USS Ronald Reagan", na područje Srednjeg istoka, točnije u Perzijski zaljev. Američki potpredsjednik Dick Cheney izjavio je kako je to "vrlo jasan signal svima u regiji kako su SAD tu da bi i ostale, da imaju značajne kapacitete te da će se s prijateljima, saveznicima i međunarodnim organizacijama baviti iranskom prijetnjom".¹¹

Doda li se tome i prijedlog američkog proračuna za fiskalnu godinu 2008. vrijednog 2.9 bilijuna dolara, kojeg je predsjednik Bush nedavno predstavio Kongresu i koji predviđa izdvajanja za vojsku od oko 700 milijardi dolara (najveći dio namijenjen je za nastavak ratova u Iraku i Afganistanu),¹² onda je sasvim jasno da i bez velikih pompozni najava američke akcije u ovogodišnjoj Poslanici Busheva administracija nastavlja sa svojom angažiranom vanjskopolitičkom strategijom. Pri tome će koristiti sva raspoloživa sredstva, uključujući i svoju snažnu neprikosnovenu vojnu silu, ako i kada Bijela kuća zaključi da je to u američkom nacionalnom interesu.

9

Zapovjednik Združenog stožera general Peter Pace u Pentagonu je, također, potvrdio informacije o zapljenama iranskog oružja kod Šijita, pripadnika milicije u Iraku. *Vjesnik*, 18. veljače 2007.

10

Dio analitičara smatra da je time započeo rat s Iranom koji se na tom stupnju u vojnoj terminologiji naziva sukobom niskog intenziteta. *Vjesnik*, 17. veljače 2007.

11

Newsweek, February 12, 2007.

12

Prijedlog proračuna od 2.9 bilijuna dolara predstavlja porast od 4,9 posto u odnosu na tekuću fiskalnu godinu. Za Pentagon je namijenjeno više od jedne petine ukupnog proračuna i porast od gotovo 100 milijardi dolara u odnosu na 2007. godinu. *Vjesnik*, 7. veljače 2007.

Može se zaključiti da su se predviđanja i očekivanja realnih analitičara američke politike kako ovogodišnja Busheva Poslanica neće mnogo pružiti pokazala točnima. Oslabljeni predsjednik naprosto je pobrojao poznate probleme na unutarnjoj i vanjskopolitičkoj sceni, ali nije ponudio naznaku konkretnih realnih rješenja koja bi u još relativno kratkom preostalom vremenu vladavine njegove administracije mogla rezultirati nekim pozitivnim pomacima američke ukupne politike.

Oni optimističniji, uglavnom zagovornici načina Busheve vladavine, upravo to detektiranje i svojevrсно javno poentiranje i priznavanje raznovrsnih problema s kojima se američko društvo danas suočava, od socijalnih do angažiranja vojne sile, vide i naglašavaju kao najveću vrijednost ovogodišnjeg predsjednikovog obraćanja naciji. Ipak, i sam predsjednik Bush, usprkos leaderske pozicije SAD-a u svijetu, svjestan je prvenstveno svoje, a potom i nepopularnosti gotovo cjelokupne izabrane administracije. Odlazak članova Busheva tima koji su na taj način i osobno izrazili nezadovoljstvo takvom američkom politikom samo su dodatno oslabili predsjednika.

Ako se u međunarodnoj zajednici iznenada ne dogodi nešto doista radikalno što bi primoralo Ameriku na dodatnu akciju, Busheva administracija nastavit će lavirati između rutinskog obavljanja unutarnjopolitičkih poslova i vanjskopolitičkih pravaca akcije. Sve to zajedno dovest će do toga da se povijesna ocjena predsjednikovanja Georgea Busha mlađeg najvjerojatnije neće mijenjati.

Summary

Bush's Perspective on the USA and World

In this year's *State of the Union* President Bush tried to please the Congress where the Democrats hold the majority, trying at the same time not to irritate too much the international community which shows the increase of anti-American feelings. The outcome of such an approach is a general *State of the Union*, mild in rhetoric, without any announcements of more radical turnovers in American domestic and foreign policy, with almost no interest for the media, but with enough material for those who criticize the President to attack. At the end one can feel that in their analysis of this year's *State of the Union* a part of the media and of the analysts are focused on the current American policy, primarily war in Iraq, using this opportunity to express their dissatisfaction with the George Bush's governance.

Key words: president of the USA, American policy, *State of the Union*, war in Iraq